

POSTANOWIENIE

Dnia 11 października 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania W. M.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.
o emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 11 października 2016 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego (...)
z dnia 11 czerwca 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. przyznaje adwokatowi P. K. od Skarbu Państwa - Sądu
Apelacyjnego (...) kwotę 135 (sto trzydzieści pięć) zł
podwyższoną o stawkę podatku od towarów i usług tytułem
kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w
postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ł. wyrokiem z dnia 17 czerwca 2015 r. zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T. z dnia 5 lutego 2013 r. odmawiającą wnioskodawcy W. M. prawa do emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach i przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury od dnia 20 grudnia 2012 r. oraz orzekł o kosztach postępowania.

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (...), po rozpoznaniu apelacji organu rentowego, wyrokiem z dnia 11 czerwca 2015 r. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie wnioskodawcy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego zebrany w sprawie materiał dowodowy nie dawał podstaw do przyjęcia, że wnioskodawca legitymuje się co najmniej 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach, wymaganym do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, o którym mowa w art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 887 ze zm.) w związku z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm., zwane dalej rozporządzeniem z dnia 7 lutego 1983 r.). Wynika to stąd, że pracując jako monter w „U.” Oddział w W. w okresie od 1 stycznia 1978 r. do 28 lutego 1979 r. i od 1 października 1979 r. do 31 grudnia 1984 r. (6 lat i 5 miesięcy), wnioskodawca nie wykonywał pracy, o której mowa w tym rozporządzeniu. Z zeznań świadków wynika, że w tym okresie zajmował się głównie naprawą sprzętu radiowego (tj. wzmacniaczy, głośników, radiomagnetofonów, radioodbiorników samochodowych), średnio 15 sztuk dziennie, wymieniając elementy elektroniczne układów scalonych przez wylutowywanie danego detalu i montaż nowego elementu przy użyciu lutownicy i cyny, czyścił napędy, wykorzystując skażony spirytus, sporadycznie klej i smar do konserwacji łożysk. Sąd Apelacyjny uznał, że tego rodzaju prac nie można zaliczyć do prac, o których mowa w dziale III poz. 83 wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. czyli „lutowania płyt, blach i przewodów ołowiowych oraz metali nieżelaznych”. Tym bardziej, że wykaz tych prac uściśla zarządzenie Nr 7 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Chemicznego z dnia 19 maja 1983 r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego (Dz. Urz. nr 3-5 poz. 9), wymieniając w dziale III poz. 83 prace na stanowisku: blacharza, lutowacza, napawacza ołowiem i ślusarza-montera. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, nie ulega najmniejszej wątpliwości, że lutowanie było tylko jednym z elementów pracy montera, a lutowane były

głównie przewody miedziane czy aluminiowe. Ponadto według opinii biegłego z zakresu bhp praca monterów układów elektronicznych polega nie tylko na lutowaniu elementów, przy których wytwarzają się opary toksyczne ołowiu, stwarzające warunki szkodliwe dla zdrowia, ale także na drobnym montażu mechanicznym polegającym na przykręcaniu wkrętów, nakrętek, pokręteł, uchwytów oraz na czynnościach kontrolnych związanych z regulacją i strojeniem zmontowanego urządzenia, sprawdzeniem parametrów technicznych, zarejestrowaniem wyników pomiaru. W związku z tym nie można przyjąć, że wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace polegające na „lutowaniu płyt, blach i przewodów ołowiowych oraz metali nieżelaznych”.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiódł wnioskodawca W. M., zaskarżając go w całości oraz wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez przyznanie skarżącemu prawa do emerytury od dnia 20 grudnia 2012 r., a także o zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz pełnomocnika skarżącego kosztów niepłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, które nie zostały zapłacone ani w całości, ani w części.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawie naruszenia przepisów postępowania i prawa materialnego, a w szczególności:

1) art. 32 ust. 4 i art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w związku z § 1 ust. 1 i § 3, § 4 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. oraz wykazem A, dział III poz. 83 stanowiącego załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. przez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że lutowanie przewodów miedzianych czy aluminiowych nie jest pracą przy lutowaniu metali nieżelaznych, w sytuacji gdy zarówno przewody miedziane jak i aluminiowe, należą do metali nieżelaznych, i w konsekwencji nieuznanie pracy monterów układów elektronicznych, jako pracy w szczególnych warunkach, uprawniającej do uzyskania wcześniejszej emerytury,

2) art. 278 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c. i zmianę przez Sąd drugiej instancji zawartych w opinii biegłego merytorycznych poglądów bez zasięgnięcia opinii innego biegłego,

3) art. 182 k.p.c. w związku z art. 217 k.p.c., art. 227 k.p.c., art. 232 k.p.c., art. 236 k.p.c. i art. 299 k.p.c. przez nierozpoznanie wniosku dowodowego w przedmiocie dopuszczenia dowodu z przesłuchania skarżącego w charakterze strony, zgłoszonego w odwołaniu z dnia 25 lutego 2013 r., podczas gdy dowód ten dotyczy okoliczności mających istotne znaczenie dla sprawy.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych, sprowadzających się do pytań: 1) czy wykonywanie pracy monteru układów elektronicznych oraz zestrajacza układów elektronicznych można zaliczyć do prac polegających na lutowaniu przewodów ołowiowych czy metali nieżelaznych, wymienionych w dziale III poz. 83 wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., 2) czy pracę polegającą na lutowaniu przewodów ołowiowych czy metali nieżelaznych, której wykonywanie uzupełniane jest drobnym montażem mechanicznym, czynnościami kontrolnymi, można uznać za pracę polegającą na lutowaniu przewodów ołowiowych czy metali nieżelaznych, wymienioną w dziale III poz. 83 wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r.

Skarżący wskazał, że wyjaśnienie powyższych zagadnień prawnych ma niewątpliwie istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia spraw w przedmiocie ustalenia czy praca monteru układów elektronicznych zalicza się do prac w szczególnych warunkach, mimo iż obok samego lutowania wykonuje on inne dodatkowe czynności.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Skarżący wskazuje na przesłankę występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.).

Dla przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

konieczne jest przedstawienie problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni. Zagadnieniem prawnym jest bowiem zagadnienie, które wiąże się z określonymi przepisami prawa materialnego lub procesowego, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie na zagadnienie prawne uzasadniające wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez jego sformułowanie jako problemu prawnego wymagającego rozstrzygnięcia, określenie przepisów prawa, w związku z którymi powstało i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do rozważenia, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950, czy z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307). Jednocześnie zagadnienie prawne powinno być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571). Przez istotne zagadnienie prawne należy rozumieć też problem, którego wyjaśnienie byłoby konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy, a więc pozostający w związku z podstawami skargi oraz z wiążącym Sąd Najwyższy, a ustalonym przez sąd drugiej instancji, stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), i także w związku z podstawą prawną stanowiącą podstawę wydania zaskarżonego wyroku. Musi więc ono pozostawać w związku ze sprawą (por. postanowienie Sądu Najwyższego: z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, LEX nr 1375467; z dnia 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, LEX nr 1215465; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 293/11, LEX nr 1214577; z dnia 24 lutego 2005 r., III PK 6/05, LEX nr 513003).

Ponadto, istotnym zagadnieniem prawnym w rozmiennieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1

k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5; z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467; z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578).

Takich wymogów nie spełniają przedstawione w skardze „zagadnienia prawne”. Pierwsze z nich dotyczy możliwości zaliczenia pracy na stanowisku monteru układów elektronicznych oraz zestrzajacza układów elektronicznych do prac polegających na lutowaniu przewodów ołowiowych czy metali nieżelaznych, wymienionych w dziale III poz. 83 wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. Tymczasem w orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowany jest pogląd, że dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzanej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2007 r., III UK 27/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 325; z dnia 19 września 2007 r., III UK 38/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 329; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, LEX nr 483283; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75 i z dnia 24 marca 2009 r., I PK 194/08, LEX nr 528152). Decydującą rolę w analizie charakteru pracy ubezpieczonego z punktu widzenia uprawnień emerytalnych ma zatem możliwość jej zakwalifikowania pod którąś z pozycji wymienionych w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. Dodatkowo kwalifikację danej pracy jako pracy w szczególnych warunkach powinno poprzedzać podporządkowanie danego rodzaju pracy do danej branży.

Odnosząc się w tym miejscu do drugiego z przedstawionych w skardze zagadnień należy stwierdzić, że pracy polegającej na lutowaniu przewodów

ołowiowych czy metali nieżelaznych, świadczonej na stanowisku pracy w przemyśle elektronicznym, której wykonywanie uzupełniane jest między innymi montażem mechanicznym, czynnościami kontrolnymi, nie można uznać za pracę polegającą na lutowaniu przewodów ołowiowych czy metali nieżelaznych, o której mowa w dziale III, poz. 83 wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., która przyporządkowana jest do pracy wykonywanej w hutnictwie i przemyśle metalowym. Nieuprawnione jest w tym zakresie powoływanie przez skarżącego na orzecznictwo odnoszące się do pracy na stanowisku spawacza i poszukiwanie analogii tych orzeczeń do pracy na stanowisku monteru układów elektronicznych i zestrójacza układów elektronicznych. Stosownie do powołanego w skardze orzecznictwa określenie „prace przy spawaniu” użyte w dziale XIV poz. 12 wykazu A załącznika do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. obejmuje również prace wykonywane w przebiegu procesu spawania, w tym także prace polegające na przygotowaniu materiałów do spawania, jeżeli funkcjonalnie łączą się z pracą przy spawaniu a dodatkowo prace przy spawaniu wymienione są w dziale XIV „prace różne”. A zatem sugerowaną w skardze analogię tych orzeczeń do sytuacji skarżącego wyklucza po pierwsze to, że dział III poz. 83 wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. do prac szczególnych zalicza „lutowanie płyt, blach i przewodów ołowiowych oraz metali nieżelaznych”, a nie „prace przy lutowaniu”, a więc odnosi się bezpośrednio do samego lutowania. Po drugie, zgodnie z poczynionymi w sprawie ustaleniami faktycznymi, którymi Sąd Najwyższy jest związany, skarżący w okresie zatrudnienia w „U.” Oddział w W. zajmował się naprawą radioodbiorników, gdzie lutowanie było tylko jednym z elementów pracy monteru i zestrójacza układów elektronicznych, na którą składały się także montaż mechaniczny polegający na przykręcaniu wkrętów, nakrętek, pokręteł, uchwytów, czynności kontrolne związane z regulacją i strojeniem zmontowanego urządzenia czy sprawdzenie parametrów technicznych. Ponadto zakład, w którym zatrudniony był skarżący w spornym okresie, należał do przemysłu elektronicznego, a nie do hutnictwa czy przemysłu metalowego, którego dotyczy dział III wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. i zawarta w nim poz. 83 zaliczająca do prac w szczególnych warunkach „lutowanie płyt, blach i przewodów ołowiowych oraz metali

nieżelaznych”. Tymczasem przynależność pracodawcy do określonej gałęzi przemysłu ma znaczenie istotne i nie można dowolnie, z naruszeniem postanowień rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których nie zostały przypisane w tym akcie prawnym. Konkretnie stanowisko narażone jest na ekspozycję na czynniki szkodliwe w stopniu mniejszym lub większym w zależności od tego, w którym dziale przemysłu jest umiejscowione, na co nie ma żadnego wpływu przynależność pracodawcy do określonej branży, jeżeli pracownik w ramach swoich obowiązków wykonuje pracę w zakładzie pracy należącym do innego działu przemysłu. Wtedy bowiem konieczny jest bezpośredni związek wykonywanej pracy z procesem technologicznym właściwym dla tego działu gospodarki, w którym praca jest wykonywana (por. wyrok Sądu Najwyższego: z dnia 16 czerwca 2009 r., I UK 20/09 LEX nr 51569; z dnia 16 czerwca 2009 r., I UK 24/09 LEX nr 518067; z dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 21/10, LEX nr 619638; z dnia 19 maja 2011 r., III UK 174/10, LEX nr 901652; z dnia 14 marca 2013 r., I UK 547/12, LEX nr 1415525; z dnia 14 stycznia 2014 r., II UK 224/13, LEX nr 1424852). Bez wątpienia praca monterów układów elektronicznych i zestrzajaczy układów elektronicznych, w ramach której wykonywane jest także lutowanie, wykonywana w procesie napraw sprzętu elektronicznego, nie ma bezpośredniego związku z procesem technologicznym właściwym dla branży hutnictwa czy przemysłu metalowego, gdzie wykonywane są prace polegające na „ lutowaniu płyt, blach i przewodów ołowiowych oraz metali nieżelaznych” (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 21 stycznia 2015 r., III AUa 967/14, LEX nr 1621159 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 18 września 2015 r., III AUa 587/15, LEX nr 1856545).

Skarżący nie zdołał zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jego skargi przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. należało postanowić jak w sentencji.

r.g.